HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

גמ' מתניתין נמי דיקא. לקמן בהאי פירקא: **אף נאוכף.** דאיתיו נמי מהני לחממה: **ונגדר אגא יקשור לו מסריכן.** פייטר"ל דמיחזי כמי שרולה להטעינו משוי: **רלועה תחת זנבו.** פוסל"א שנותנים שם אגא תרד האוכף והמשוי על גאורה כשהיא יורדת לעמק והמסרך אגא תרד על זנבה כשהיא עולה על ההריס: **מהו ליתן מרדעת.** ולא לגאת לרה"ר אלא בחצר ומפני הליצה: ה"ג **אמר ליה מוסר א"ל וכי מה בין זה לאוכף אישתיק איתיביה רו'.** כסבור הא דאישתיק משום דלא אשגח ביה דסבר אוכף נמי שרי ואותיביה מברייתא דאסור ליטלה והשתא ליטול אמרת לא להניח מיבעיא דדמי כאילו צריך להטעינה משוי: **ברייה.** רב: **טרסקל.** סל מלא שעורים תולין לה בגאורה ופיה נתון לתוכו ואוכלת ותענוג בעלמא הוא שלא תטרח לשום גאורה לארץ: **לער.** של לינה: **מרדעת מוסר.** דלערא היא הלכך אורחה בהכי ולאו משוי הוא: **נשמעתא דרב.** דטרסקל: **אגא.** מ) מבני כמו אגרך אגא למלכא (בראשית מא): שמואל קרי אריון על שם שהיה בקי בדיינין ושופט כמלך השופט על הארץ. לשון ריכא ו) מלך (ב"ב דף ד.): **והא רב נמי אמרה.** דכיון דשרי בטרסקל כ"ש מרדעת: **מאי שנא מאוכף.** שאסור ליטול וכ"ש להניחו: **דנפיל ממילא.** כלקתני מוליכו ומביאו לאגר והוא נופל מאליו: **אלו לחממה.** מרדעת צריך לחממה ומותר משום לער דליכה אבל נטילת אוכף אינו אלא שיטטנו שתחממה ע"י משאוי שנשאה מבעוד יום ואי לא שקיל ליה לא איכפת לן שהרי הוא יכטנו מאליו דאמרי אינשי וכו': **בזנב שועל.** שתולין לו בין עיניו שלא ישלוט בו עין: **והרוריה.** לגוי: **בלים שלו.** שתולין לו באמתו לקבל זוב ולבדוק מנין רואותיו שאינו תכשיט לו: **בלים שבדדיהן.** לקבל חלב הנוטף. אי נמי שלא ישרטו דדיהן על הקולים שהיו דדיהן גסין: **בחסום שבפיה.** שחוסמין אותה שלא תרעה בשדות אחרים וכשמגיעין למקום מרעיתם נוטלין אותה הימנה: **בסנדל שברגליה.** שעושין לה סנדל של מתכת שלא יזיקום האבנים: **קמיע.** כתב לרפואת חולי: **מומחה.** שריפא כבר ג' פעמים: **וזה חומר בבהמה מבאדם.** קס"ד השתא דאקמיע קאי דאמרינן לקמן בפרק במה אשה יולאה (ד' סא.) שהאדם יולא בקמיע מומחה. וכל הני דקתני לא תלא הכי דלאו שמירת גופה הוא אלא משאוי וסנדל משום דדילמא מישתליף ואתי לאתויי: **אגד שעל גבי המכה.** ליכא למימר אתי לאתויי: **קשישין שעל השבר.** בהמה שנשבר בה עצם עושין לה דפין מכאן ומכאן וקושרים אותן שם והן מעמידין העצם שלא יוזל אנה ואנה עד שתתחבר: **וכשליא המדולדלת בה.** שילתה מקלתה: **ופוקקין לה זוג.** אבל כשאינו פקוק אפי' באגר לא תלא מפני שהעיגבל שבתוכה מקשקש ומוליך קול לכך פוקק בלמר או במוכין שלא יקשקש העיגבל שבתוכה: **זוג.** מישקלי"ט. עיגבל בטדי"ל: **ומטיילים.** באותו זוג באגר אבל לא תלא בו לרה"ר כדמפרש לקמן בפרקין (דף נד.): דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא: **מאי נאו.** בסייחים גדולים קאמר לזוארן אריוך ואין להם לער לשום ולאכול מע"ג הקרקע ותולה להן טרסקל לתענוג וקשיא לשמואל: **קטנים.** אריכותיהן גבוהין וזוארן קטן ויש להם לער לשום ע"ג הקרקע ולאכול:

גמ' שמואל אמר רב נחמן מתני' נמי דיקא דקתני [6] **אין החמור יוצא במרדעת בזמן שאינה קשורה לו היכי דמי אילימא שאינה קשורה לו כלל פשיטא דילמא נפלה ליה ואתי לאתויי אלא לאו שאינה קשורה מע"ש מכלל דרישא שקשורה לו מע"ש ש"מ תניא נמי הכי** [8] **חמור יוצא במרדעת בזמן שקשורה לו מע"ש** [9] **ולא באוכף אע"פ שקשורה לו מע"ש רבן שמעון בן גמליאל אומר אף באוכף בזמן שקשורה לו מע"ש ובלבד שלא יקשור לו מסריכן ובלבד שלא יפשוט לו רצועה תחת זנבו בעא מיניה רב אסי בר נתן מר' חייא בר רב אשי מהו ליתן מרדעת על גבי חמור בשבת אמר ליה** [1] **מותר א"ל וכי מה בין זה לאוכף אישתיק איתיביה** [2] **אוכף שעל גבי חמור לא יטלטלנה בידו אלא מוליכה ומביאה בחצר והוא נופל מאליו השתא ליטול אמרת לא להניח מיבעיא אמר ליה ר' זירא שבקיה כרביה סבירא ליה דאמר רב חייא בר אשי אמר רב תולין** [3] **טרסקל לבהמה בשבת וקל וחומר למרדעת ומה התם דמשום תענוג שרי הכא דמשום צער לא כל שכן שמואל אמר מרדעת מותר** [4] **טרסקל אסור אזל ר' חייא בר יוסף אמרה לשמעתא דרב קמיה דשמואל א"ל אי הכי אמר אבא לא ידע במילי דשבתא ולא כלום כי סליק ר' זירא אשכחיה לר' בנימין בר יפת דיתיב וקאמר ליה משמיה דר' יוחנן נותנין מרדעת על גבי חמור בשבת א"ל** [5] **יישר וכן תרגמה אריוך בבבל** [6] **אריוך מנו שמואל והא רב נמי אמרה אלא שמעיה דהוה מסיים ביה ואין תולין טרסקל בשבת א"ל יישר וכן תרגמה אריוך בבבל דכולי עלמא מיהת מרדעת מותר מאי שנא מאוכף שאני התם דאפשר דנפיל ממילא רב פפא אמר כאן לחממה כאן לצננה לחממה אית לה צערא לצננה לית לה צערא והיינו דאמרי אינשי חמרא אפי' בתקופת תמוז קרירא לה מיתיבי** [7] **לא יצא הסום בזנב שועל ולא** [8] **בזהרורית שבין עיניו** [9] **לא יצא הזב בבים שלו ולא עזים בבים שבדדיהן ולא פרה בחסום שבפיה ולא סייחים בטרסקלין שבפיהם לרה"ר ולא בהמה בסנדל שברגליה ולא בקמיע אע"פ שהוא מומחה וזו חומר בבהמה מבאדם אבל יוצא הוא באגד שעל גבי המכה** [10] **ובקשישין שעל גבי השבר ובשיליא המדולדלת בה** [1] **ופוקקין לה זוג בצוארה ומטיילת עמו בחצר קתני מיהת ולא סייחין בטרסקלים שבפיהם לרה"ר לרה"ר הוא דלא הא בחצר שפיר דמי מאי לאו בגדולים ומשום תענוג לא** [2] **בקטנים ומשום צער דיקא נמי דקתני דומיא**

והוא שקשורה לו מע"ש. רש"י פי' לקמן [3] דבקשורה מע"ש הוי מלגזום החמור אבל באינה קשורה מע"ש הוי משאוי [4] ועוד יש לפרש דבאינה קשורה מע"ש מיחזי כמתכוין להוליא המרדעת וה"ל פור"ת פירש דמיחזי כאילו מתכוין להוליך הבהמה למקום רחוק [5]:

אילימא שאינה קשורה לו כלל פשיטא. ולא בעי למפרך דמריש שמעינן לה דקתני בזמן שהיא קשורה הא אינה קשורה לא דדרך משניות כן [6] במסכת ע"ז (דף לה.): אלו דברים אסורין באכילה [7] כבשים שדרכן לתת [8] לתוכן יין כו' ובסיפא (שם דף לט.): קתני אלו מותרים באכילה כו' וכבשים שאין דרכן לתת כו' [9] ובפרק אלו טרפות (חולין דף נד.) קתני אלו כשרות אע"ג דאיכא מינייהו דשמעי' מריש [10] ולא"ת ונפשוט [1] מריש [2] דבקשורה מערב שבת איירי מדאיצטריך למיתני בזמן שהיא קשורה [3] דבלאו הכי הוה ידעי' דאיירי בקשורה דאי באינה קשורה פשיטא דאסור דילמא נפלה ואתי לאתויי כדקאמר הכא אילימא כו' אלא ולאי בזמן שקשורה מע"ש קאמר וי"ל דמריש לא תפשוט דאדרבה ה"א דלהכי תנא בזמן שהיא קשורה לאשמעי' דאפי' קשורה בשבת דאי לא תנא ליה ה"א דוקא בקשורה לו מע"ש אבל בקשורה בשבת לא קמ"ל דלהכי דייק מסיפא [4].

מהו ליתן המרדעת ע"ג חמור בשבת. ואין לאסור משום דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל [5] דבהמה חשיבא כדבר הניטל כיון דיכול למושכה ולהוליכה בכל מקום [6] ורב אסי בר נתן דבעי אם אסור אין לפרש משום דמיחזי כרוצה להוליך הבהמה למקום רחוק [7] דא"כ היכי דייק דמאן דשרי טרסקל כ"ש מרדעת. [8] ואין לפרש נמי דבעי למיסר בחצר אטו רה"ר כדאמר גבי אשה בפ' במה אשה (לקמן דף סד.) [9] דגבי בהמה לא גזרו כדתניא בסמוך גבי זוג ומטיילת עמו בחצר אלא נראה לר"י דטעמא משום טרחא דשבת ואע"ג דשריא קרלוף בפ"ב דביצה (דף כג.). התם יש לה לער ביומא א"ג לא שרי אלא בי"ט אבל בשבת אסור:

אוכף שע"ג החמור. ולא"ת ותיקי האוכף וינער ויפול כדאמר בפ' [10] כל כתבי גבי היתה בהמתו טעונה טבל כו' וי"ל דהתם מיירי בשקין שמוכל הבהמה להתקלקל אבל מחמת האוכף לא מוכל הבהמה להתקלקל לכך לא תמיהו: **תולין טרסקל.** ולא"ת ותאסר משום דמשמש בבע"ח כי היכי דאסור להניח נר על גבי דקל בשבת [1] משום דמשמש במחובר וי"ל דהתם מנענע הענפים אבל הכא אינו מנענע הבהמה בכך ורב אסי בר"י נתן דבעי למיסר [2] אפסר משום דילמא אתי להשמש בבע"ח (ת"י):

אריוך. שם מלך כדכתיב אריוך מלך אלסר (בראשית יד) ונקטו' טפי משאר מלכים לפי שמובלע בו לשון מרי: **דשמעיה דקא מסיים בה בו'.** תע"ג דקיי"ל [3] כרב באיסורי היינו לגבי שמואל לאודיה אבל הכא ר' יוחנן דקי"ל כוותיה לגבי רב קאי כשמואל ובייתא דאוכף נמי קיימא כשמואל למאי דמשני כאן בחממה כאן לצננה [4] ומתני' דאין סכין ומפרכסין לבהמה דמייתי לקמן נמי פליגא אדרב דפירש בקונטרס: **מאי לאו בגדולים ומשום תענוג.** ולא"ת ומאי קושיא דילמא הכא מיירי בטרסקל שנתלה מע"ש אבל לתלות בשבת אפי' בחצר אסור ותירץ דדייק [5] מדנקט רה"ר גבי טרסקל טפי משאר דכולהו נמי ברה"ר מיירי אלא נקט רה"ר [6] דבחצר מותר בכל ענין:

בא א ב מיי' פ"כ מהל' שבת הל' י סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שה סעיף ז:
כב ג מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעי' מ:
בג ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
בד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:
בה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף יא:
בו ז שם סעיף י:

לעזי רש"י

פייטר"ל. סמלון (רתמה- הזה). פושל"א. רתמת-זנב. אישקליט"ט [אישקליט"א]. זוג (פעמון יד). בטדי"ל [בטיי"ל]. עגבל (לשון הפעמון).

מוסף רש"י

יישר. יפה אמרת (לקמן סג:) שפיר קאמרת (פסחים נג: חולין עה:). אריוך. לשון מלך כמו גור אריה יהודה, לתכי קרי ליה לשמואל אריוך דקי"ל הלכה כשמואל בדינא, כי היכי דדינא דמלכותא דינא (מנחות לח:) לו על שם אריוך מלך אלסר (בראשית יד) דהלכתא מותיה בדינא (חולין עו:). ומטיילת עמו בחצר. לליכא מראית העין (לקמן סד:).

רב נסים גאון

ראיתי פירוש להרבה מן החכמים, מחט נקובה שגגמרה מלאכתה אם ניטל עוקצה טהורה, עוקצה התוגבא שלה שהוא פי המחט, או חריירה הוא מקום הנקב, כבר אין לה תקנה ריצאה מחורת כלי ונתראשו הבעלים ממנה. ולפיכך שנינו בה טהורה כי מעת שניטל עוקצה או חריירא אדם זורקה לבין הגרוטאות ונתיאש ממנה מלעשותה כלי וטהורה היא. ואם היתה מחט שאינה נקובה ויש לה עוקץ וכבר שיפה אותה ומירקה ואע"פ שעדיין לא נקבה מפני שהיא ראויה ליטול בה את הקוץ הרי היא כתורת כלי וטמאה כמו הנקובה, לפי שהנקובה ראויה לתפירה והיא ראויה להוציא בה את הקוץ. וזו זוו שוין בתורת טומאה כמו שאמרו אבל לענין טומאה דא ודא אחת היא. וכדומה לו אמרו בתוספתא [ב"ק דכלים פי"א] ואם מתחילה עשאו לכך אפילו פחות מיכן טמא. ובבסטרא אמרו [מס' כלים פ"ב מ"ג] אי זו היא גסטרא כל שניטל אזניה, ואמרו בתוספתא [ב"ק דכלים פ"ג] ואם מתחלה עשאה בלא אזנים נידונית כחבית. ואשר אמרו בין נקובה ובין שאינה נקובה מותר לטלטלה בשבת, ולא אמרו נקובה אלא לענין טומאה בלבד הוא דתירגם אביי אליבא דרבה בגלומי, והוא ברזל חתוך שראויה להעשות מחט, והואיל ויש לומר שאם יוצאה בעלה לעשותה כלי יכול הוא לעשות כמו שאמרו דימנין דמימליך עלה ומשוי לה כלי מותר לטלטלה בשבת ונחשוב אותה לענין טלטול כמו הכלים והיא כמו מחט נקובה לענין שבת, אבל לענין טומאה לא והרי היא בחזקת טהורה עד שיגמור מלאכתה ותהיה כלי, כמו שאמרו בתוספתא בסוף בבא קמא דכלים גולמי כלי מתכות הרי הן ככל הכלים אלא שהן טהורין.

מוסף תוספות

א. דלא גלי מאתמול שיהא צריכה לכך שיהא לה למלבושו. רש"י לקמן נד: ב. או לחינגא. הגהות אשרי. ג. כדתנן. תוס' הרש"ש. ד. ואין אסורין איסור הנאה. תוס' הרש"ש. ה. בתוכן יין. תוס' הרש"ש. ו. והך סיפא מרישא שמענין ליה. תוס' הרש"ש. ז. נמי. תוס' הרש"ש. ח. גופא. ריטב"א. ט. ליתני חמור יוצא במרדעת ותו לא. תוס' הרש"ש. י. כדתנן ונמשכין בשיר. תוס' הרש"ש. יא. כדפרישית לעיל גבי לא תצא בו לרשות הרבים (עי' תוד"ס והש"ס שקטוב). תוס' הרש"ש. יב. אלא ודאי לא שייך האי טעמא אלא כשמוליכה לרשות הרבים. תוס' הרש"ש. יג. דכל שאסרו חכמים לצאת בו ברשות הרבים אסור לצאת בו לחצר. תוס' הרש"ש. יד. ולא איפריק אליבא דרב. פסקי תוס"ש סימן ג'. טו. משנה יתירא וכו' דקתני ולא בטרסקל לרשות הרבים. תוס' הרש"ש. טז. למידק. תוס' הרש"ש.

רבינו חננאל

מע"ש, וקיי"ל כוותיה, ומתניתא מסייעא ליה. נתינת מרדעת ע"ג חמור [בשבת] דברי הכל מותר לדחות צער בהמה. לתלות קרצטל בפיה משום תענוג הוא, ור' יוחנן ושמואל אסרי וכן הלכה. והני מילי בבהמות גדולות דמשום תענוג, אבל קטנים דמשום צערא הוא, ברה"ר אסורין לצאת הסייחין בקרצטלין שבפיהם אבל בחצר שרי. מסורבו, פי' חגורו. תניא יוצא אדם באגד שעל גבי (בהמה) [המכה] ובקשישין.